

MER STUDIESTÖD TILL HÖGSKOLAN!

Utredningsförslag missgynnar längre utbildningar

Studiemedelssystemen för finansieringen av högre studier har varit en återkommande huvudvärk – såväl för dem som haft att ta de samhälls-ekonomiska hänsynen som för de studerande själva. 1989 genomfördes den senaste större reformen och 1991 höjdes totalbeloppen.

Tyvärr visade det sig ganska snabbt att det nya – till synes förbättrade – studiestödssystemet i stället blev en brutal skuldfälla. Många akademiker – och troligen inte så få läkare – skulle få betala tillbaka på studielånen under hela sin yrkesverksamma tid, och till slut skulle ändå delar av skulden behöva avskrivas.

En utredning har i år lämnat förslag om en ny förenklad administration av olika studiestödsformer genom ett sammanhållet studiemedelssystem. Vissa grundtankar i förslaget är bra, men en rad ingredienser i utformningen medför oacceptabla nackdelar särskilt för dem som satsar på längre akademiska utbildningar.

Det är viktigt att ha ett system som är sammanhållet, enkelt och som även fungerar på lång sikt. En höjd bidragsdel för högskolestudier är ett steg i rätt riktning, och betoningen på att lån skall betalas tillbaka ger sunda signaler även om det innebär en hårdare återbetalningstakt.

Begreppet »sammanhållet system» har emellertid dålig täckning i betänkandet. Utredningen föreslår i själva verket ett *differenterat* studiemedelssystem som prioriterar vuxenstudier på grundskole- och gymnasienivå på bekostnad av stödet till studerande vid högskolor.

Utredningen har konstaterat att andelen unga som fortsätter i en eftergymnasial utbildning är lägre i Sverige än i många jämförbara länder. Den uppger att studiestödet bör vara så utformat att det fungerar rekryterande. Utredningens förslag lever dock inte upp till den målsättningen.

Lånetiden föreslås begränsas till 10 terminer. Läkarutbildningen omfattar 11 terminer. Det är naturligtvis inte rimligt att den läkarstuderande skall behöva söka dispens för att få studiestöd under hela normalstudietiden.

Vidare försvåras akademiska påbyggnadsstudier, t ex i ekonomi eller administration.

Många av dem som påbörjar en läkarutbildning – nästan 40 procent – har någon annan postgymnasial utbildning i botten. Har denna finansierats med studielån blir det avsevärt svårare för sådana studerande att utbilda sig till läkare. Deras ålder kommer dessutom – se nedan – att ligga dem i fatet.

En annan oacceptabel tidsbegränsning som utredningen föreslår är att studiemedel endast skall utgå för 40 veckor per år. Att detta är »den vanligaste studietiden» är inget giltigt skäl att missgynna det mindre antal studenter som på grund av utbildningens omfattande innehåll faktiskt har längre terminer.

Förslagen innebär tillsammans att studenterna på läkarlinjen förväntas klara nästan åtta månaders studier – två veckor per år plus den 11:e terminen – utan studiemedel. Dessa måste naturligtvis utgå för den reella studietiden!

Utredningen vill skärpa lånetaket för äldre studenter. Genom att sätta ett tak vid 30 års ålder förhindrar man i praktiken att läkarstudier påbörjas senare än när den studerande fyller 25 år. Idag är 30 procent av de medicine studerande över 30 år!

Detta får negativa konsekvenser även från jämställdhetssynpunkt. Ålderstaket kommer sannolikt att främst drabba kvinnor som skaffar barn under utbildningen. Det är över huvud taget betänkligt med regler som innebär åldersdiskriminering.

Utredningen föreslår att första året av en forskarutbildning skall kunna finansieras med studiemedel. Läkarförbundet anser att den enda acceptabla finansieringen är avlönat arbete, vanligen på en doktorandtjänst – ett synsätt som fått stöd av den utredning som speciellt studerat studiefinansiering i forskarutbildningar.

Den främsta bristen med utredningsförslagen är dock att de inte prioriterar högskolestudier. Längre akademiska utbildningar missgynnas i själva verket. Man borde gå motsatt väg och ge ett studiebidrag som ökar med studietidens längd. Att avskriva en del av skulden vid uppnådd examen vore också en stimulans. Sådana åtgärder skulle bl a också motverka social snedrekrytering.

Ett bra studiestödssystem är inte oviktigt, men inte heller avgörande för att folk skall söka sig till högre utbildning. Väsentligare är att utbildning premieras på arbetsmarknaden. Låga svenska akademikerlöner och höga skatter gör det inte attraktivt att dessutom dra på sig studieskulder. •